

L' ART DEL PAGÈS

Secció doctrinal, agronómica y bibliográfica.

¡Ja fá dotze anys!

Dotze anys fá poch mes ó menys que 'ns passá pel cap d' escriure un tractat de *Construcció rural* en lo que los propietaris trobessin quants datos y noticias poguessen necessitar referent al art de construhir en lo camp; es á dir tan sobre la manera de disposar la *casa rústica* y dependencias á 'n ella anexas, com tocant á las obras per guardar y millorar la propietat, en las quals van compresos los cercats, camins, canals, pantanos, obras de defensa en los marges dels rius, trevalls d' entarquinament y per des-salar los terrenos, etc., etc., comprenent també una última part destinada á estudiar los materials de construcció y son empleo en las obras del camp.

Tots los payssos estrangers tenen tractats d' aquesta naturalesa, acomodats á las necessitats de sa agricultura habent fet molt los governs y societats agricolas per fomen-tarlos atesa la utilitat que tenen per lo propietari rural. No hem de ser menos nosaltres que 'ls demès pensarem, posant enseguida mans á la obra, casi podém dir ab mes bon desitj de ser útil á las nostras classes pagesas, que persuadits de la magnitud de nostra tasca.

Afortunadament aquesta ha arribat ja á son terme, be que casi podem dir d' un modo providencial. Los il-lustrats lectors de L' ART DEL PAGÈS que han vist lo primer volúm que publicarem l' any passat, poden fàcilment regoneixer si semblants treballs son ó no de necessitat per la nostre abatuda agricultura; y al entregar á la estampa lo segon en lo qual va comprés lo restant de la obra, deber nostre es dar una satisfacció als que un y altre dia han vist anun-

ciat lo nostre llibre en aquesta tan profitosa com modesta revista, que ab molt patriotisme y desinteressadament 'ns ha ajudat alentantnos á prosseguir lo camí emprés.

Los escrits sobre la casa rústica se remontan fins als temps dels romans, siguent verdaderament curiosos los datos y noticias que atesa l' antiguitat de l' época 's troban en las obras dels escriptors Vitrubi y Columela que visqueren en lo nostre pays, sens que després n' hagi aparegut cap altre, ni durant los nostres temps en que en varias épocas s' han dictat disposicions ab mesapariencias de afavorir á la agricultura que realitat, y avuy com avans continuan despulladas nostras millors regions agricolas, sens que 's fassi res de profit per deturar lo moviment d' emigració, que fa que en lloch d' aumentar lo cultiu dels camps cada dia perdi terreno.

Los autors que á Fransa ja en los sigles XVI y XVII escrigueren sobre l' art de construhir en lo camp, unas vegadas donaren á llum verdaderas enciclopedias que contenian un poch de cada cosa, fins de *Moral y Medicina*, pero altres baix lo nom de *Arquitectura rural* se concretaban á descriure un que altre edifici d' una explotació agrícola, no aparequent los verdaders tractats de construcció rural fins á primers del sigle present.

(Acabaré.)

Secció d' agricultura práctica

Sobre vins.

Quín aspecte mes diferent ofereixen las planas del Gard de las dels Pirineus Orientals, Aude y sobre tot del Herault. Aquí, encara que la reconstitució de las vinyas per la nova planta, ha convensut á tothom que es la única manera que permet de cultivarlas, no s' ha avansat tant com en los anteriors departaments. Aquí las vinyas no son tan abundants, y no es pas per falta de confiança que en ella hi tingan los pagesos, que cada any al arribar en aquest mes de Septiembre, veuen que sols omplenan las botas aquells

que no s' han adormit y s' han adelantat en lo camí de la reconstitució. Exemples de com aquesta s' efectúa, están á la vista de tots los que volen presenciálos, y un dels mes elocuentes hem tingut avuy ocasió de veurel visitant la propietat de S. Benezat, distant d' aquí uns catorze kilòmetres. Fou de las primeras en que s' hi vegeren ceps d' América, que després de quinze anys continuan prosperant y donant grans rendiments.

Aquí, lo mateix que per tot, mentres las novas arrels van prenent nacionalitats, las indigenas perden cada dia nous terrenos, y no 'ls hi queda mes remey á las varietats, que eran consideradas y ja de dret com francesas, que tenir de dependir de la vida de las de fora.

Los exemples de la possibilitat del cultiu de la vinya, ab tot y existir la filoxera, son massa repetits y prou elocuentes porque pugui duptarse. Es altament sensible que hi hagi en nostra terra qui encara busqui *peros* en cosas tan patents y claras. Prosseguir per aquest camí, avuy no sols es inconvenient, sinó que fins arriba á ser reproable. ¿Quánts serán los que per culpa d' aquestos, no tardarán gayres anys en que 's vegin ensenyorits per la mes terrible miseria, mentres que podrian haverla conjurat, si no fos per lo que han sentit á dir?

Repeteix fins exposantme á ferme pesat, que la reconstitució de la vinya avuy es un fet. No vull negar que per qui no 's cuyda de posarse al corrent de quant sigui necessari, s' exposi á sufrir desenganys, pero també dech fer constar qu' aquestos sols poden tenirlos aquells que per deixadés no s' cuydin d' indagar y coneixer los medis que están á la má de tots los que 'ls solicitan.

En primer lloch, cuydin d' adquirir varietats verdaderas y asseguradas los que hagin de fer plantacions novas, y adáptinlas convenientment ab las circunstancias que requereixin y que son avuy be prou sapigudas, y en quant á lo demés deixi fer al temps: los resultats no 's farán esperar.

Durant lo nostre viatge podém convencens de lo que pot donar una terra plantada de tal ó qual varietat. En Montagnach, lo propi que en altre propietat immediata á la del S. Benezat, unas passadas de vinya, ab lo porta-empelt al costat, uns de riparia y altres de rupestris, alimentant una mateixa classe de ceps, s' hi pot veure lo que pot la bona elecció del peu.

Mientras los rengles de riparias, després dels primers anys, han relativament acabat de prosperar, los de rupes-tris per tot y ab tot manifestan la seva superioritat. Lo propi que ab aquestas especies passa ab moltras altres, si es que la comparació s'hi estableix. Aquets fets, indican quant necessari es fer ensaigs, en tant que 's van plantant vinyas. Lluny de mí lo suposar que avans d' empendre la plantació hagin aquells hagut de ferse; lo sistema á seguir es marxar sempre, y tot anant fent camí, estudiar y observar. Aixís veig que 's fa per aquí, y per cert que no 'ls va mal.

Enguany mes que cap altre obtenen lo premi de sos afanys, venent los vins á preus remuneradors. Aquestos se sostenen mes aviat ab tendencias á la puja, fentse moltras operacions. A Béziers se n' han comprat grans partidas als preus de 21, 22'50 y 25 franchs hectólitre. En Montpellier, á 26 y 30 franchs; en Carcassona, á 26 y 27 franchs; á Narbona se 'n han arribat á pagar los Petits Bouchets y Alicant idem fins á 35 franchs l' hectólitre.

En quant á la cuestió del enguixat, no hi ha res de nou, á no ser las queixas que per tot arreu se senten en contra del ministre.

M. Dreyfus, de Burdeus, proposa per los propietaris que han enguixat los vins, de desenguixarlos ab la sal de estrontiana. La comissió nombrada pera apreciar la bondat d' aquest procediment, en la que hi figuran MM. Colin, Gayon y Blarez, sembla que n' es partidaria, tota vegada que las experiencias fetas demostran la inocuitat d' aquesta sal en lo vi y la millora de sas condicions, tant per la conservació com per la bondat.

Nimes 18 Septembre de 1890.

Si per los viticultors catalans es interessant un viatge per los departaments dels Pirineus Orientals, Aude y Herault en las actuals circunstancias, no ho es menos lo que pугan fer per lo de l' Ardeche.

La vinya hi es no obstant ben poch cultivada, y las pocas que hi ha son de Clintons; cep que ha prés plassa d' ensá que la filoxera destruí las antigas vinyas. La importancia que té un viatge per alli, es sols pera formarse idea de com pot treurers profit de las terras mes ingratas. Lo departa-

ment á que aludeixo ofereix, al cop de vista, un laberinto de montanyas, tot rocám, ahont lo granito lo gneis, hi domina en lo centre y Oest, regnant en lo Sudest los calcáreos y las margas cretosas com en Aubenas y sos vols.

Es en las terras calsinals y en las cretosas ahont la vinya americana se nega á donarshi, y aixís es que fou altament interessant per nosaltres, podérlashi admirar y relativament ufanosas y carregadas de fruyt, en llochs ahont may ni s' hauria intentat plantarnhi de francesas.

No sols l'inconvenient d'aquestas terras está en sa composició, tenen además la contra en la manera d'estar compostas, puix que de terra propiament dita no n'hi ha, de vent de vegetar las plantas de la desgregació que las pluhas y 'ls sols operan á las llosas calcáreas que á copia de suasdas pot, ab tots los enginys, lo pagés d'aquells llochs somoure.

S' han obtingut aquets maravellosos resultats, gracias á la constancia y la ciencia de homes eminentes, que á copia d' observació y d'estudis, y á forsa de constancia, hibridant especies y varietats americanas entre sí y aquestas ab francesas, han arribat á crear novas varietats y sub varietats propias, no sols á tots los terrenos, sino que fins á las plantas que tenen de nudrir.

L' interés de coneixer aquets híbrids y la manera com se portavan, nos havian conduhit á Pezenas y Tourbes, en l' Herault, pera estudiar las hibridaciós de M. Millardet, y ara 'l mateix interés nos portá á Aubenas, residencia d' altre també famós viticultor, Monsieur Couderch.

Tant en Pezenas y Montagnach com en Aubenas, poguerem apreciar lo valor de las novas creacions, puix en los camps experimentals que al objecte d' estudiar los híbrids han creat los mentats senyors, poguerem veure 'l valor que tenen, ja que mentres en certs llochs, las riparias y altres ceps ja als pochs anys d' esser plantadas, anavan en camí de desapareixer, á son costat las seleccions de rupestris, ó dels híbrids, mostravan la potencia de sa vegetació, sense la mes petita trassa de sufriment, ni 'l mes mínim senyal de grogor característich de la clorosis; al contrari, verts y ufanosos, ab socas groixudas, que ben be manifestan ab quin orgull han de portar las varietats europeas que se 'ls hi confihin.

Quanta no es la diferencia en la producció d'una vinya

plantada ab tal ó qual porta-empelt, y que mes variable que 'l conferir á aquestos tal ó qual planta.

Ben bó es de véureho, puix que ceps un al costat del altre y en lo mateix terror, uns donan la mes grossa producció mentres que 'ls altres sols arriban á fer gotims. La influencia d' un porta-empelt si sempre es de notar, ho es molt mes quan se tracta de terrenos impropis ó dolents, de tal manera que quant mes dolent sigui 'l terreno mes será de sentir la influencia d' una dolenta adaptació. Aixís ho vegerem, quan en una vinya d' algunas mojudas en que las parradas d' Alicante Borischel sobre riparia tomentosa ni tenia vegetació ni fruyt, las que no eran sobre riparia per cinerda (hibrit) eran á tot ser espléndidas.

Lo temps de que dispo, no 'm consent entretenirme en referirli 'ls altres numerosissims exemples de que porto la cartera plena, entre altres varietats, pero crech que basta fins ab lo dit pera que puga formarse un concepte del camí y profit que 's pot traurer experimentant cada hú, aquestas plantas, ab las que 's pot ben be dirse plantar qualsevulga terreno, ja que 'l catálech que avuy forman pot acontentar al mes exigent.

Los preus dels vins continúan sostinguts y es creencia general de que 's sostindrán durant tota la actual campanya. En Fábreges se n' han venut al preu de 26 franchs 6,000 hectólitres; Castries 700 hectólitres, Alicante Bouchet y Aramons á 24 franchs; S. Clement 2,200 hectólitres á 25 franchs; Poussant moltes operacions als preus de 23, 24'50, 33'50 franchs hectólitre; Rivesaltes á 34 y 35 franchs los 120 litres. Fontvieilli *Petit Bouluet* 24'50 franchs; Aramon y petit Bouchet 23 franchs; Aramon pera vi blanc á 20'50; pagantse 1,500 hectólitros de nesaiguas 2 pessetas gram.

RAFEL MIR.

Vogüé, 19 Septembre 1890.

CORRESPONDENCIA

Arbós 26 de Septembre de 1890.

Sr. D. FRANCISCO X. TOBELLA Y ARGILA.

Barcelona.

Amich Director: la segona plaga ó plagas que 's presentan á la viticultura son: plujas; sequedat; forts vents y pe-

dregadas. Per las pedregadas no hi ha com los para-pedregadas posats á las distancias que la Societat de electricitat te disposadas, pero com aixó no está al alcans de tots los propietaris, lo mes encertat y segur de tots los remeys es associarse á la Societat de seguros contra pedregadas que hi ha establerta á Barcelona, y d' aquesta manera, tot viticultor está lliurat de la pérdua total de sa cullita, que aixó fá que may se arruini lo pagés per aquesta plaga tant frequent en nostra pais vitícola; ull donchs, pagesos los que vulguin ó los convingui viure sense sustos duránt la permanencia de las cullitas, en las terras. Las altres plagas de que avuy m' ocupo, totas tenen solució, com veurán, pero son mes difícils, sinó que la ciencia per tot trova fugidas per defensarse. Pera las fortas plujas, per desviá las ayguas que ab excés permaneixen al terreno de clots ó serras, tant unas com altres no hi ha com al plantar las vinyas, se tirin las cordadas de rengla de passadas ó desnivell del terreno pera ferhi unas rasas, valls ó camadas de desaygua y aquestas serán fetas á conveniencia del propietari, essent de depósit si son serras, essent de conreu si es enclotat, que fet aixís poden evitá marxín del terreno las terras nitrificadas pera aliment del cep. Pera los vents no hi ha mellor sistema que son los emparrats. puix del molt mal que pot fer una ventada á las vinyas no emparradas, á aquellas may ni farà tant, aixó també, que tants perjudicis causa, lo dia que 's generalisi lo sistema de poda llarga, tothom ho lograrà. Per la sequia allí hont no sigui possible regá, la Providencia es mestressa: pero sobre aquet punt, yo crech que si los gòberns que havém tingut s' hi haguessin mirat, tants millions de cargas d' aygua que cada dia 's perdan al mar que 'ls rius hi portan, tants millions de duros que cada dia 's malgastan per luxo; tot aixó podria produhir una riqueza agrícola, que pochs serian los llochs que no 's poguessin regár quant convingués: ¿no hi ha aygua sobrant per tot? ¿no hi ha dinés per tot? ¿no darian mes profit que empleantlos y entretenirlos á la bolsa? ¿empleats ab paperots bursatils, no donan cap mal estar ni suïcidi? ¿no son mes duenyos los altres que nosaltres del capital que se emplea aixís, molt mes que empleat ab treball?

¿Vólen senyors que 'ls tregui un joch que tothom guanyhi y visqui mes tranquil que cap joch de aquets? si?

donchs treballém tots á la terra, que allí tothom guanyará.

A veure si hi ha algú que'n tregui cap de mes aventatjós á tots los demés enredos y desgracias socials.

Prou tothom ho veu aixó, pero fins aquell que hi podria influhir molt, s' ho escolta com qui sent ploure, y aixó es la desgracia de tots; plaga pitjor que las plagas de que avuy m' ocupo.

Espero Sr. Director me dispensará la molestia y fins á un altre plaga á manifestar.

JOAN MIRAVENT Y COLOMER.

CALENDARI PATOLOGICH AGRÍCOLA

SEPTEMBRE

Després de la berema, en lo Mitj-dia de Fransa 's fá un tractament contra 'l mildiu per afavorir l' assahonament de la fusta.

ESTAMPA DE VÍCTOR BERDÓS. CARRER DE LAS MOLAS, 31.—BARCELONA.